

10- احکام مرتبط با تولیت

۱۰- احکام مرتبط با تولیت

معاملات متولی قبلی در مورد موقوفه

۲۰۲. شخصی با اذن و رضایت و موافقت متولی سرقفلی موقوفه ای را خریده است بعد که متولی مرحوم شده است آیا متولی بعدی می تواند صلاحیت و نظر و رضایت و موافقت متولی قبل را نادیده بگیرد و معامله را به هم بزند لطفاً حکم این مسئله را هم بیان فرمائید.

جواب: عمل متولی سابق در مورد موقوفه محکوم به صحت و نفوذ است، مگر آنکه به طریق شرعی اثبات شود که در اقدامات خود مراعات غبطه و مصلحت وقف را بر حسب نظر خود نکرده است.

وظیفه مسلمین در قبال تخلف از وقف

۲۰۳. اگر فردی جهت روشن شدن تخلف موقوفه ای تلاش کند ولی اداره اوقاف با او همکاری نکند وظیفه شرعی این فرد چیست؟

جواب: موارد را به صورت مستند به مقامات بالاتر گزارش نماید.

۲۰۴. متولی موقوفه طبق نظر واقف عمل نمی کند و روضه خوانی و اطعامی که در وقف نامه قید گردیده و در خور شأن موقوفه باشد انجام نمی گردد و اینجانب مراتب را به اداره اوقاف تذکر داده ام آیا اینجانب از نظر شرعی و دینی وظیفه خود را انجام داده و از گردن اینجانب ساقط می باشد؟ منتظر جواب می باشم.

جواب: اگر کار دیگری نمی توانید بکنید وظیفه ای ندارید.

سقوط تولیت با از بین رفتن وصف منصوص

۲۰۵. فردی قطعه زمینی را برای مسجد وقف کرده و تولیت آن را برای فرزندان خود نسلاً بعد نسل و بعد از انقراض آنان برای امام جماعتی که نمازهای پنجگانه را در آن مسجد می خواند، قرار داده است. بر همین اساس بعد از انقراض نسل متولی، تولیت آن را عالمی که نمازهای پنجگانه را برای مدتی در آن مسجد می خوانده بر عهده گرفته است ولی او هم سکنه نموده و قادر به اقامه نماز جماعت نیست، در نتیجه شورای ائمه جماعات، عالم دیگری را به عنوان امام جماعت کنونی مسجد تعیین کرده است، آیا با این کار عالم قبلی از تولیت عزل می شود یا آنکه حق دارد برای اقامه نماز جماعت فردی را به عنوان وکیل یا نایب خود تعیین کند و خودش به عنوان تولیت باقی بماند؟

جواب: اگر فرض بر این باشد که تولیت آن عالم به این عنوان است که او امام جماعت مسجد در نمازهای پنجگانه است، با عجز او از امامت جماعت در مسجد به علت بیماری یا هر علت دیگر، تولیت از او ساقط می شود.

درخواست صورت حساب از متولی توسط موقوف علییه

۲۰۶. در خصوص موقوفات خاص اولاد آیا موقوف علیهم به منظور جلوگیری احتمالی سوء استفاده مجاز به دریافت بیلان درآمد و هزینه سالیانه موقوفه مذکور از متولی وقت می باشند یا خیر؟

جواب: برای رفع هر گونه شبهه و سوء تفاهم مانع ندارد.

موقوف علییه و عدم دخالت در امر تولیت

۲۰۷. آیا عزاداران و اهالی محل و منطقه که حسینیه برای آنها تأسیس شده حق دخالت دارند یا خیر؟

جواب: بعد از تحقق وقف، هیچ کس حق دخالت در وقف ندارد، و در فهم مراد از فقرات وقفنامه، مانند دیگران از عرف محسوبند.

۲۰۸. با توجه به اینکه اداره اوقاف مسئولیت درآمد زیارتگاهها و مغازه های مساجد را به عهده دارد، آیا هیئت امناء مسجدی می توانند وجود مغازه های مسجد را کتمان نموده و به اطلاع اداره اوقاف نرسانند و بدون هماهنگی با اوقاف درآمد حاصله را خرج نمایند؟

جواب: امر وقف با متولی شرعی آن است و غیر متولی حق دخالت ندارد.

حق تعیین ناظر و متولی برای واقف

۲۰۹. در چندین سال قبل شخصی مدرسه علمیه ای با وقف نامه و شرایط خاص وقف نموده، بعد از خراب شدن ساختمان مدرسه ورثه واقف کل زمین مدرسه مزبور را به بانک فروخته اند ولی به سعی و تلاش یکی از تجار محترم شهرستان مقدار باقی مانده از زمین مزبور را از بانک خریداری و به وقف برگرداند و مجدداً زمین مزبور را به نام خودش با شرایط جدید وقف نموده و خود را متولی آن قرار داده اینک پس از بیان این شرح موارد ذیل مورد سؤال می باشد.

آیا وقف دوم روی وقف اول و تبدیل نام مدرسه اشکال شرعی ندارد؟

۱- آیا واقف دوم با علم به وقف بودن زمین ذکر شده حق تعیین متولی و ناظر بر خلاف متولی و ناظر وقف اول را دارد؟

۲- آیا واقف دوم حق جعل ناظر بعد از گذشت سیزده ماه از تنظیم وقف نامه اولیه خودش را دارد؟

۳- آیا بر فرض صحت مراتب قبلی ناظر جعل شده از طرف متولی بعد از قبول حق استعفاء دادن را دارد؟

جواب: وقف دوم صحیح نیست و اگر نام مدرسه در وقف اول شرط نشده باشد تغییر نام مانع ندارد، ولی اگر بنائی در آن احداث کرده می تواند آن را وقف کند، و این وقف دوم نیست.

۱- نسبت به آنچه قبلاً وقف شده نمی تواند تغییر دهد، ولی اگر خودش بنائی کرده می تواند در آن متولی و ناظر تعیین کند.

۲- بعد از وقف واقف نمی تواند ناظر تعیین کند.

۳- اگر نظارت او صحیح واقع شده و او قبول کرده بنابراین واجب نمی تواند استعفاء دهد.

عدم استقلال متولیان متعدد در وقفنامه مطلق

۲۱۰. شخصی املاک خود را برای مجالس عزاداری حضرت اباعبدالله الحسین (ع) در ایام محرم و غیر آن وقف کرده است و بعد از خودش فرزندان خود را تا ابد، متولی آن قرار داده و ثلث منافع املاک را هم برای متولی قرار داده است، اگر در زمانی واقف، اولاد مذکر و مؤنث از طبقه اول و دوم و سوم داشته باشد، آیا تولیت وقف برای همه آنان بطور مشترک است و حق تولیت بین آنان تقسیم می شود؟ و بر فرض تقسیم بین همه آنان، آیا بین فرزندان مذکر و مؤنث بطور مساوی تقسیم می شود یا با تفاوت؟

جواب: اگر قرینه ای که دلالت بر ترتیب بر حسب طبقات ارث و تقدیم نسل سابق بر لاحق بکند، وجود نداشته باشد، همه طبقات موجود در هر زمانی بطور مشترک و مساوی متولی وقف هستند و حق تولیت بدون آنکه تفاوتی بین مذکر و مؤنث باشد، بطور مساوی بین آنان تقسیم می شود.

۲۱۱. اگر چند نفر به عنوان متولی وقف نصب شده باشند، آیا شرعاً صحیح است که بعضی از آنان بدون جلب نظر دیگران بطور انفرادی به تصدی امور وقف بپردازند؟ و اگر بین آنان راجع به اداره امور موقوفه اختلاف رأی بروز کند، آیا جایز است هر یک از آنان خودسرانه به رأی خود عمل نمایند یا آنکه واجب است توقف نموده و به حاکم مراجعه کنند؟

جواب: اگر واقف، تولیت آنان را بطور مطلق بیان کرده و قرائنی که دلالت بر استقلال بعضی از آنان حتی اکثریت بنماید وجود نداشته باشد، هیچکدام از آنان حتی اکثریت حق ندارند در اداره امور وقف هر چند مقداری از آن، بنحو مستقل عمل نمایند، بلکه باید برای اداره امور وقف، از طریق مشورت با یکدیگر و اتخاذ رأی واحد، مجتمعاً عمل نمایند و اگر بین آنان اختلاف و نزاعی رخ دهد، واجب است در آن مورد به حاکم شرع مراجعه کنند تا آنان را ملزم به اجتماع نماید

تعیین هیئت امناء

۲۱۲. عبارت زیر در وقفنامه ای آمده است: «در صیغه وقف شرط شده که هیأتی از عموم اهالی به عنوان هیأت امناء انتخاب شود.» آیا این عبارت دلالت بر تعیین انتخاب کنندگان می کند؟ و بر فرض عدم دلالت بر تعیین انتخاب کنندگان، حق انتخاب هیأت امناء با چه کسانی است؟

جواب: ظاهر عبارت مذکور، لزوم مشارکت عموم اهالی در انتخاب هیأت امناء می باشد.

جعل تولیت برای اولاد ذکور

۲۱۳. زمین شالیزاری در حدود یکصد و پنجاه سال پیش وقف شده برای خامس آل عبا (ع) که واقف تولیت این زمین را مفوض به اولاد خود نموده است بطناً بعد بطن و نسلاً بعد نسل، که تولیت زمین تا قبل از مرحوم پدرم بر ما معلوم نیست مرحوم پدرم تولیت این زمین را تماماً بر عهده داشته به خاطر تک فرزند بودن و اینجانب هم مثل آن بزرگوار به خاطر تک فرزند بودن تمام تولیت را بر عهده دارم، حال سؤال در این است که من که دارای چهار اولاد ذکور می باشم کیفیت تولیت این زمین به چه نحو می باشد و همینطور کیفیت تولیت بعد از آنها به چه

صورت خواهد بود، در ضمن همانطور که مستحضرید این زمین ارثی نیست که تقسیم شود پس عنایت فرمایید راه تولیتش را بر ما مشخص فرمایید.

جواب: با فرض اینکه واقف تولیت وقف را برای اولاد ذکور قرار داده است و در صورتی که اولاد ذکور منحصر در فرد باشد تنها او متولی و در صورت تعدد اولاد ذکور همه آنان متولی هستند.

اختیار تعیین متولی و جهت وقف با واقف جدید

۲۱۴. صاحبان خانه ها و زمین های مجاور یکی از مساجد، املاک خود را به قصد توسعه آن بطور مجانی به مسجد داده اند تا به آن ضمیمه شود و امام جمعه هم بعد از مشورت با علما تصمیم به تنظیم سند مستقلی برای وقف آنها گرفته است و همه کسانی که زمین های خود را به مسجد بخشیده اند با این کار موافقت کرده اند، ولی بانی مسجد قدیمی با آن کار مخالفت می کند و خواهان آن است که وقف اراضی جدید در سند وقف قبلی ثبت شود و خود او متولی همه وقف باشد، آیا او حق این کار را دارد؟ و آیا پاسخ مثبت به خواسته او بر ما واجب است؟

جواب: اختیار وقف و تنظیم وقفنامه و تعیین متولی خاص زمین هایی که به تازگی به مسجد ضمیمه شده اند با وقف کنندگان جدید است و بانی مسجد قدیمی حق مخالفت با آن را ندارد.

احراز همه شروط واقف

۲۱۵. اگر وصف «ارشد و اصلح» در تولیت فرزند ذکوری که از جهت سنی در بین موقوف علیهم از همه بزرگتر است، شرط باشد، آیا اثبات رشد و صالح بودن هم واجب است یا اینکه مجرد بزرگتر بودن او از جهت سنی باعث می شود که اصل بر اصلح و ارشد بودن او گذاشته شود؟

جواب: باید همه شروط تصدّی تولیت احراز شود.